

**R. P. Francisci De Oviedo Madritani, Societatis Iesv,
Theologiæ Professoris, Cursus Philosophicus**

Oviedo, Francisco de

Lvgdvni, M.DC.LI.

Punct. I. An agens possit agere in distans, quin agat in propinquum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95503](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95503)

per obscura lite munus arbitratoris obire, primas semper præcipuè in continuo permanenti Aristotelis opinioni dabo, tum propter Philosophi auctoritatem, aliorumque gravissimorum virorum, qui communi totius scholæ consensu, & plausu in hanc sententiam conspirarunt: tum etiam, quia si rectè tractetur partium infinitudo, solutione probabili destituta non sunt argumenta, quæ contra il-

lam sunt in continuo permanenti, quod defendi necessarium est, ne tota Mathematica scientia corruat. Quæ omnia me in continuo permanenti in Aristotelis sententiam trahunt cui libens subscribo, in successibus autem non inuitus abire cum Zenone, quia me omnino latent solutiones ad argumenta facta punct. 6. contra partes in infinitum divisibiles continui per se successui.

LIBER SEPTIMVS PHYSICORVM.

CONTROVERSIA XVIII.

De applicatione requisita inter agens, & passum.

AMDem ferè materiam apud Aristotelem continent liber septimus, & octauus, ideoque nonnulli Aristotelis interpretes hunc expungunt tanquam supposititium, & superuacaneum. Aristotelicum esse probant Simplicius, Auerroës, & D. Thomas apud Patres Conimbr. quibus similes disputationes libens committo. Multa, quæ in hoc libro disputari solent de sphaera, & actiuitate qualitatis & de modo, quo hæc agunt in passum aliis in locis, præcipuè in Generatione disputo, tantum hîc disputabo de approximatione requisita inter agens, & passum, de qua in hoc libro agit Aristoteles, & propriam apud illum huius rei disputatio sedem sibi vendicat.

PUNCTVM PRIMVM.

An agens possit agere in distans, quin agat in propinquum.

Pater Suarez tom. 1. Metaphysic. disp. 18. sect. 2. refert aliquos asserentes agens posse agere in distans quin agat in propinquum: in his adducitur Scotus, quem sui sequuntur; verumtamen cum subtilis Doctor asserat in causis physicis nullam posse agere in distans, quin agat in propinquum à communi sententia in nihilo discedit. Vna ferè omnium sententia est agens non posse agere in distans quin agat in propinquum, cuius auctores refert P. Suarez supra num. 20. & P. Hurtadus disp. 9. sect. 6. subsect. 1. quibus ipsi subscribunt. Probat P. Hurtadus cum P. Soario hanc conclusionem ex sollicitudine, qua natura vacuum horrescit, cuius nulla alia potest dari ratio, nisi quia corpora inferiora indigent aliis interiacentibus mediis quibus caelestes ebant influxus, quod si agens posset agere in distans, quin ageret in propinquum, non admodum inferiora corpora curarent ne vacuum daretur. Non placet hæc ratio P. Arriagæ, qui illam impugnare intendit disp. 7. sect. 6. subsect. 1. ex eo quod natura non ex hoc capite vacuum abhorreat: modum quo id probet Arriaga retuli, & retuli Controvers. 15. Punct. 12. ideo modo illi superfedeo. Probanda est conclusio manifesta experientia, qua videmus solem pariete interposito lucem non producere in aère existente post parietem, neque obiectum visibile eodem pariete impeditum in eodem aère species mittere, aliæque huiusmodi, quorum nulla alia potest reddi ratio, nisi quia agens non valet agere in distans.

quin agat in propinquum. Quia partes, seu quodcumque aliud corpus opacum non impedit lucem in aère formaliter, quia formalis resistentia dicit informationem impediens in subiecto impedito, paries autem neque informat aërem, & ita non potest illum impedire ne patiat, neque luminosum efficiat, neque impediat actionem minuendo virtutem agentis, luminosum enim eandem intrinsecè virtutem in se continet appposito pariete inter ipsum, & aërem lucem recepturum, & pariete ablato: ergo præcisè corpus opacum productionem lucis in corpore à tergo existentis impedit non recipiendo in se lucem: ergo receptio lucis necessaria est corpori proximiori, ut agens illam diffundat in corpus distans.

Rationem hæc adducit Arriaga supra, atque ex illa clare reiici sententiam illorum, qui in occultas agentium naturas rem deducunt, quia id fieri potest, quando ignoratur ratio à priori, at quando clarissima experientia ratio reddi potest, quis vellet per latebras, & occultas qualitates, aut rerum naturas difficultates explicare? In præsentia autem Arriaga ait se claram reddere rationem, & ita ad tenebras confugiendum non esse. Ego semper tenebras totis viribus fugere procuro, & in disputationibus lucem ardentè amo, & accuratè affecto, nullam tamen in hac re apud Arriagam inuenio, qua possim in obscuras agentium naturas non incidere, si totam huius rei difficultatem percurro. Experientiam ab Arriaga adductam admitto, verum hæc à posteriori nobis conclusionem notam facit, illius verò rationem à priori assignandam non patefacit. Conuincor experientia agens non posse agere in distans, quin agat in propinquum, quia prædicta experientia video non agere in distans, quando non agat in propinquum, sed rationem peto. Dices experientiam ostendere requiri actionem in parte proximiori ut deat in distantiori, quod est ratio à priori conclusionis tradite, licet à posteriori nota, tota enim Philosophia in experientiam, quæ illius mater est ultimò reducitur. Contra: requiri actionem in passo proximiori, ut in distantius protendatur formalissimè est non posse agens agere in distans, quin agat in propinquum: ergo si dicas agens non posse agere in distans, quin agat in propinquum, quia requiritur actio in proximiori passo, ut extendatur ad passum distantius, conclusionem reddis pro ratione: ergo nullam rationem possumus experientia venari pro conclusione, de qua disputamus etiam ultimò in notitiam à posteriori acquisitam reducendam, sed immediatè experientia adducta conclusionem præ oculis ponit, & nos omnino ignaros rationis à priori, seu causæ rei experientia notæ relinquit.

Affirmo experientia consistere agens non posse agere in distans, quin agat in propinquum, & nullam huius conclusionis rationem à priori hucusque à Philosophis inuentam esse, sed in occultas agentium naturas recurrendum esse. Primam partem conclusionis probavi supra, posteriorem impugnatione rationum, quas pro conclusione prædicta solent adduci persuadebo. Non debet procedere difficultas casu, quo subiectum propinquum capax sit effectus recipiendi, quia tunc eadem virtute, qua agens acturum est in passum distans necessariò ager in propinquum, agens enim necessariò non potest non agere in passum capax illi applicatum.

applicatum, ac proinde in hoc casu absolute non posset non agere in propinquum, ac proinde non posset in distans, quin in propinquum ageret. Neque passum distans constituendum est extra sphaeram actiuitatis agentis, quia tunc etiam si ageret in propinquum in illud agere non potest. Causa difficultatis est, quando agens potest intra spatium duarum vlnarum agere & in prima vlna habet applicatum subiectum incapax effectus recipiendi, vel illius spatium vacuum est, & in secunda vlna applicatum est passum capax recipiendi effectum, quem agens produceret, si medium esset aptum: in hoc casu dixere nonnulli agens non posse agere in distans, quin agat in propinquum, quia actio est modus agentis, & modus non potest separari à re, cuius est modus: ergo actio debet esse propinqua agenti, insuper debet esse propinqua & penetrata cum passo: ergo passum, & agens debent esse propinqua, necessarium enim passum eandem propinquitatem et habitum cum agente, quam actio cum illo penetrata habere debet. Si aliquid probaret hac ratio, non tantum euinceret agens non posse agere in distans quin agat in propinquum, sed absolute non posse in distans agere, etiam si agat in propinquum. Ratio est manifesta, quia si actio ex eo quod sit modus agentis non potest ab illo separari, nulla actio poterit esse passio ab agenti distanti etiam si inter ipsam & agens intercedat alia actio eiusdem rationis, quia si ita daretur, esset separata ab agenti quod est contra rationem modi. Dices actionem illam esse approximatamodum alia comparte actionis, & totam adaequatam actionem esse approximatamodum. Contra: modus ea ratione, qua est inseparabilis ab agenti debet per suammet entitatem cum illo coniungi: sed qualibet pars actionis est modus agentis: ergo qualibet pars actionis per suammet entitatem debet coniungi cum agente ea ratione, qua est inseparabilis quatenus est modus illius: ergo si actio quatenus est modus agentis est inseparabilis localiter ab agenti: per suammet entitatem & non per aliam compartem debet qualibet pars actionis, quae est modus illius, esse immediate approximata agenti: secundo Sol produciens lucem in diuersa subiecta nulla vnione connexa agit in illa per actiones inter se non vnitas, quotiescumque enim subiecta non vniantur, formae in illis receptae nullam vnionem habent, & actiones terminorum vnionem non habentium vnitas non sunt: ergo actio ex vi cuius produciatur à sole lux in terra, vnita non est cum actione ex vi cuius produciatur ab eodem sole lux in aere: ergo non est approximata agenti soli, media alia comparte actionis, sed media alia actione adaequate distincta: ergo non est approximata localiter formaliter in ratione modi, quia modus non est approximatus rei, cuius est modus ea ratione, qua ab illa est inseparabilis medio alio modo, sed immediate per suammet entitatem. Affirmo actionem, ex eo quod modus agentis sit, tantum habere non posse existere independentem ab agenti tanquam à principio effectiui, non tamen non posse separari localiter ab illo, neque ex conceptu modi habere inseparabilitatem loci, sed inseparabilitatem dependentem: hanc enim habet per suammet entitatem, & illam per praesentiam superadditam, quando illam de facto habet: inseparabilitas autem modi formaliter vt modi, illi conuenit formaliter per suammet entitatem quocumque alio superaddito secluso.

4 Contra doctrinam hanc non contemnenda confurgit difficultas, videtur enim inferri ex illa passionem posse à subiecto separari, quia formaliter vt modus tantum habet per suam entitatem respicere subiectum vt principium passuum, non tamen formaliter esse passo approximata, quia approximatio passioni conuenit non per suam entitatem, sed per praesentiam superadditam. Neque ad vnionem nos confugere tutum est, potest enim poni calor dependens à subiecto tanquam à causa materiali, & illi non vnitus, & tunc procedit difficultas cur non possit separari passo à subiecto. Imò de vnione idem procedit argumentum, quia vnio per suam entitatem tantum habet connectere vtrumque extremum non approximationem cum illis, quae illi conuenit media praesentia superaddita: ergo ex eo quod vnio sit modus non est inseparabilis localiter ab extremis: ergo poterit ab illis separari, & ipsa extrema inter se separata vnire, & poterit dari homo realiter existens, cuius materia sit Matriti, vnio Parisiis, & forma

Franc. de Ouedo, Philosoph. Tom. I.

Romae absque vlla alia approximatione partiū, & vnionis.

Antecedens, ex quo haec omnia deducuntur commune est inter Doctores, illius doctrinam tradunt omnes, qui asserunt posse agens de potentia Dei absoluta agere in distans, quin agat in propinquum, illationes has non omnes discutiunt, quae grauem continent difficultatem, non ex antecedenti ortam, sed ex ipsa materia, circa quam fiunt, vt ex his, quae iam subiicio constabit. Moneo in primis hanc illationem rectam non esse: *actio potest distare à principio actiui: ergo à passiuo*, quia nemo tam arctam approximationem requirit inter actionem & principium actiui, quam inter eandem actionem seu passionem, & principium passiuum, omnes enim asserunt passionem debere esse penetratam cum principio passiuo, & respectu actiui approximatione mediata ratione alicuius compartis actionis, seu ratione alicuius actionis totalis eiusdem rationis contenti sunt. Idem dico de vnione, quam, si sit inter materiam, & formam etiam accidentalem omnes penetratam requirunt cum vtroque extremo, etsi integralis sit, saltem vtrique parti secundum suam entitatem, & non tantum media aliam immediatam exposcunt. Discrimen inter actionem respectu principij actiui ex vna parte, & eandem ex altera respectu passiuo, & vnionem respectu extremorum potest sumi ex eo quod actio est modus extrinsecus agentis, passio verò seu eadem actio respectu subiecti, & vnio respectu extremorum sunt modi intrinseci, quod caput sufficiens est vt separationem concedere possumus actioni respectu principij actiui, quam eidem respectu passiuo, & vnioni respectu extremorum denegamus. Quia ratione actio sit extrinseca principio actiui, & intrinseca passo, & vnio intrinseca sit extremis explicui Controuerf. 4. Punct. 2. §. 4. Hac ratione satisfit consequentiae deductae ex antecedenti, quod modo defendimus, quid verò dicendum sit de veritate consequentis difficile est.

Non desunt recentiores, qui concedant posse vnionem separari localiter ab extremis nulla approximatione retenta, & totum substantiale subsistere, neque in hanc conclusionem nos parum trahit alia, quam defendimus Controuerf. 15. Punct. 7. videlicet posse totum ab omni praesentia absolui, ex quo inferitur vnionem posse existere non approximata extremis, quia casu, quo homo, & illius partes praesentiam non haberent, vnio non esset approximata partibus, neque partes inter se approximationem haberent. Insuper dixi eadem Controuerf. 15. Puncto 10. posse hos modos distare à subiectis, dum in vno loco sint illis approximata, ex quo inferitur distantiam ab extremis secundum se non repugnare vnioni: ergo si ex vna parte potest existere vnio non approximata extremis, quorum est vnio, & ex alia potest ab illis distare, saltem quando est approximata ex vi alius praesentiae, neque distantia secundum se, neque non approximatio secundum se repugnat vnioni respectu extremorum: ergo de potentia Dei absoluta poterit distare, & non esse approximata simul, in quo difficile poterit ratio repugnantiae in ordine ad omnipotentiam reperiri. Scio nonnullos asseruisse praesentiae vnionis modum esse praesentiarum extremorum, qui illas vnit, & constituit praesentiam quandam totalem ex praesentis partialibus materiis, & formis, & hac ratione praesentiam vnionis non posse separari à praesentia partium. De his praesentiam, quam modo habet vnio, modum esse praesentiarum materiis & formis, cur vnio habere non poterit praesentiam aliam distinctam ab hac, quae non sit modus alius praesentiae. Deinde etiam si omnis praesentia vnionis modus esset praesentiae partium diceret aliquis posse vnionem habere praesentiam modum praesentiarum partium distantium, à quibus distaret, quia illa praesentia modus non localiter vniret extrema, sed tantum in ordine ad constituendam quandam praesentiam totalem quam constitueret, etiam si praesentiae partiales, quarum esset vnio distarent, sicuti vnio distans à materia, & forma constituit hominem, sic alia praesentia modus distans à praesentis, quarum est vnio illas annexeretur, & constitueret praesentiam quandam totalem. Modus iste dicendi difficilior est priori, quia dat modum quandam vnionis, cui repugnat localiter cum extremis esse coniunctum, quia praesentia illa respiciens hoc spatium vnionis modus aliarum praesentiarum immobilis esset, & extrema haberet immobilia, ac proinde si semel ab illis distaret, essentialiter distaret, & non posset non distare.

H h Dari

Dari autem vnionem cui repugnat localis approximatio cum extremis mihi durum videtur, sed si aliquis audacter dicat hoc non repugnare, difficile poterit à sua sententia remoueri. Quod dictum est de præsentia vnionis respectu præsentiæ partium, eadem ratione applicata præsentiæ actionis respectu præsentiæ subiecti. Rem hanc passim terigisse sufficiat, quam alij ex doctrina tradita facile dirimere poterunt. Noto tamen hæc argumeta non procedere in opinionem, quæ in composito tantum vniam præsentiæ quantitatis, vel materiæ primæ constituit, ex vi cuius forma substantialis, modi, & accidentia reliqua præsentia sint, quia cum actio, vnio, materia, & quantitas sint præsentes ex vi eiusdem indiuisibilis modi supposita vnione ad subiectum, implicat modos, seu accidentia esse vnita subiecto, quin sint præsentia in eodem loco in quo est subiectum.

7 Venio iam ad obiectiones, quæ contra præcipuam conclusionem fieri solent. Obiiciunt: Piscem quemdam, cui nomen torpedo, qui brachium piscatoris ligat nullo effectu in medio producto. Item magnetem ferrum attrahere, & fascinantem pueros distantes lædere, & herbam quamdam, cui nomen est Aproxis, quæ, teste Plinio lib. 2. cap. 108. ignem à longè accendit, idemque refertur apud eundem Plinium de Naphta quodam bituminis genere. Respondeo hæc omnia agentia agere non solum in passum distans, sed etiam in totum medium, magnes enim qualitatē in aëre producit, & simul in ferro, quæ aëris non est attractiua, sed ferri, ideo ferrum ad præsentiæ magnetis mouetur, & non aër, aut aliud corpus. Similiter torpedo, & fascinantes producant eandem qualitatē in medio, quam producant in viuente, hoc tamen lædi illa qualitate, & non aërem, quia iste non est capax damni, quod viuens patitur per receptionem illius qualitatē. Item illa herba calorem, & alias qualitates producat in medio, in quo ignis non producit, quia non habet dispositiones illas, quas habet passum distans, ut formam ignis recipiat.

8 Secundò obiicitur: Quando aqua in igne calefit, aqua in profundo lebetis est frigida, & quæ est in summo illius est valde calida: ergo agens agit in distans, quin agat in propinquum. Experientiam non credit Arriaga, neque modum inuenit, quo possit fieri, mihi tamen de illa dubitare non licet, vidi enim cacabum plenum aqua supra ingentem rogum appositum, & feruescente aqua ab igne separari, illiusque latera præ nimio calore à nemine tangi posse, solumque quod immediatè flammæ tetigerant ab omnibus tangi, in quo calor moderatus valde sentiebatur. Id communiter tribuitur vaporibus terreis, & frigidis, qui descendunt ad fundum lebetis ascendentibus partibus aliis tenuioribus, quæ in fundo lebetis calorem concepere. Ne tamen in his immoremur respondeo, experientiam non probare agens agere in distans, quia agat in propinquum, quia ignis agit in partes laterales cacabi, mediis quibus potest agere in distantes, cur verò non agat in partes alias, quæ sunt in fundo lebetis, vel si agit cur recedat partes, in quas agit, & adueniant aliæ frigida ad præsentem difficultatem non attinet, ut bene notauit Arriaga.

9 Ex eo quod dixerim agens non posse agere in distans, Prad. 2. par. 113. men nullam huius conclusionis rationem à Philosophis art. 3. n. 77. hucusque traditam esse inuentam. Afferit me neminem legisse, aut audiuisse, vel legisse dissimulasse. Additque me debuisse expendere rationes, quas ipse adducit prius quam intrepide proferrem prædictam conclusionem ratione à priori non probari. Me neminem legisse, aut legisse dissimulasse, mihi que videri de omnibus Philosophis triumphasse, cum cum nullo pugnauerim, non pro occasione, sed pro consuetudine solita dicendi ab hoc Authore proferuntur, ideo de eis non curo, expendam modò rationes, quas à me non prius fuisse libratas nouis iste reprehendit.

10 Refert ex Soto 7. Physicorum quæst. 1. quod limitatio materiæ posset in causam afferri, ut forma, quæ est in materia, nequeat rem aliam mouere nisi tangendo. Ausus non est Soto absolute asserere, limitationem materiæ causam esse approximationis requisitæ ad agendum, sed tantum dixit, quod posset hæc causa designari, quo dicendi modo satis significat inopiam rationis pro hac conclusione, & ipsum rationi adductæ fidere, cui nullatenus fidentum est, ex illa enim nemo prudenter poterit intendere intentum persuadere, quod enim obideret limitatio mate-

ria, ad hoc ut agens limitatum ad agendum intra duas vnitas tantum spatij in posteriori ageret, dum illius actio in priori impediretur. Vidit hæc Soto, & non id pro ratione, sed pro leui coniectura adduxit, & à Soto non dissentiens, inter rationes annumerandum esse non censeo.

Refert Capreolum in 1. dist. 27. quæst. vnica art. 2. ad 2. 11 dicentem agens quodam modo esse actum ipsius passi, & passum esse quodam modo in potentia ad agens: actus autem, & potentia de sua ratione sunt indistinctæ. In his, nec ratio, nec quodam modo ratio continetur, latissime enim principium actuum principij passi actus dicitur (est actio merito talis dicatur) & ita ex hoc solum metaphorico dicendi modo conclusio probanda nullatenus deducitur, neque illam videtur Capreolus intulisse, sed tantum ex antecedenti conicere inter agens, & passum non eam debere esse distantiam, quæ passum extrahatur ab agentis sphaera.

Ex Nazario, & Carmelitanis rationem ab ipsis datam 12 his verbis refert. Nam si actio, quæ est productio effectus, & ipsa datio & comunicatio esse, & entitas respectu illius non potest non esse coniuncta cum eodem, siue per inheretiam, siue per identitatem, siue per intimam assidentiam vel tandem per propinquitatem. Do consequentiam parum firmam ex incompto antecedenti, vi illius non inferunt eam formantis determinate approximationem, sed coniunctionem aliquam, siue per identitatem siue per intimam præsentiæ, seu approximationem, quapropter concessa propositione disunctiua, poterit negari pars illa intimam præsentiæ, & approximationem importans. Deinde totum hoc omnino est extra rem, quia in prædicto discussa non inferitur coniunctio inter principium actuum, & passum, de quorum approximatione agitur, seu coniunctio inter actionem, & effectum, de quorum approximatione hic non tractatur.

Rationem aliam adducit ex Ioanne à Sancto Thome, 14 quæ his clauditur, effectus exit ex concursu passi, & agentis: oportet ergo, quod virtus sit coniuncta passo. Ita nulla ratio conclusionis datur, inquirimus cur ad hoc ut actio exeat ab hoc agente in hoc passo requiratur approxi-

15 Deinde subiungit rationem aliam à posteriori videlicet, quia non esset unde limitaretur sphaera agentis. Rationem à posteriori conclusionis prædictæ dari non negauit, ibi dixi intelligendam esse quæstionem intra sphaeram agentis.

16 Quousque alios legat, hic Author, apud quos rationem aliam inueniat, mihi credat dicentem hucusque à priori in hac quæstione designatam non esse, sciat nullam non solum non legisse, sed nec cogitasse nec illam reddere, valitum esse, quo absque cuiusvis doctissimi iniuria de eo dicere postero, cum hucusque nemo illam reperit. Annaduertatque rationes à priori, non merere quæcumque dicta, quæ nec leuis coniecturæ nomen merentur.

PUNCTVM II.

Quanta debeat esse approximatio inter agens, & passum.

Dixi non posse agens agere in distans quin agat in propinquum, ex quo inferitur semper in agente requiri approximationem ad passum, restat modò dicendum an hæc approximatio debeat esse immediata, vel mediata, & quale sit medium sufficiens ad illam.

PRIMA CONCLUSIO: Partes remotiores agentis sufficienter applicantur mediis aliis partibus eiusdem agentis proximioribus, & immediatis passo in quibus nihil producant. Quia calor in aëre vel in manu non tantum producit à superficie ignis, sed à partibus prioribus, & posterioribus ignis: sed partes posteriores, seu remotiores ignis non agunt in priores & passo proximiores eiusdem ignis: ergo sufficienter applicantur remotiores & mediis propinquioribus. Maior probatur: si ignis tantum ageret secundum extimam superficiem passo immediatam, non intensior calor produceretur ab ingenti igne, imò neque à pluribus ignibus coniunctis, quam ab indiuisibili superficie, sed oppositum suadet experientia: ergo calor procedit à parti